

Augsburg, 13. Januar 1578

An Johannes Schenck

Druck: Morel, Tabula 1580, fol. α2r-α8v.

AD IOANNEM
 SCHENCKIVM, CELE-
 BREM MEDICINAE DO-
 ctorem: Norimbergensem
 Physicum,
 HIERONYMI VVOLFII
 in Tabulae philosophicae ex-
 plicationem,
 PRAEFATIO.

Nuper inter chartas meas, affinis obseruande, reperi annotationes in tabulam Guilhelmi Morellij philosophicam à me annis abhinc uiginti auditoribus meis (inter quos et te fuissse arbitror) dictatas. Quas cum eo tempore describendas curassem: pater tuus, Matthias Schenckius, collega meus (de quo nihil alliud dicam, nisi ueterem Graecum uersum paululum immutatum: esse complures, qui:

Ζωὸν βασκηναντες, ἀποφθίμενον ποθέοντι:
et alterum Latinum:

Pascitur in uiuis Liuor, post fata quiescit.

Ita uirtus et eruditio tandem laude merita ornatur.) Is igitur, nescio quo consilio, à me petebat, eum sibi libellum ut donarem. Quòd facilè, pro necessitudine nostra, impetravit: praesertim, cum putarem, eum et ea quae ego breuiter notasse, uberior tractaturum: et ea etiam, quae tabulae huius autor omisisset, additurum. Nam ego tunc de editione non magis cogitabam: quàm nunc de Byzantio Christianis recuperando. Caeterum, cum eum Deus 21 Iulij, anni 1571, cephalalgia, quam Vngaricam uocant, laborantem, ut et hic et alibi complures claros uiros, ex hac mortali uita et misera, in beatam et aeternam, euocasset: post obitum eius, haeredes, illis meis annotationibus inscriptum repererunt: ME MORTVO, HIER[ONYMO] VVOLFIO, AFFINI, REDDANTVR. Recepit, seposuit, et commiscui cum plurimis alijs meis nugis: quas intra annos 46, partim in Academijs annotaram: partim è libris alienis excerpseram: partim ipse chartis illeueram, nec editas, nec (mea quidem uoluntate) me uel uiuo uel mortuo edendas: non quòd publicae utilitati inuideam (quam utinam augere potuisse: studui certè prodesse multis, tot et tantis uoluminibus, toties praelo subiectis) si quid utile inesset: sed quòd est illa rudis indigestáque moles: et hoc tempore, utriusque linguae Thesauri eiusmodi, tot omnium bonarum artium methodi, accuratè ornatéque conscriptae, extant: unde longè et facilius et felicius, uelut è copiae cornu, multò et plura et meliora peti possint. Sed cum M. Ioannes Plancomarius, affinis noster, et collega meus, apud me coenans me illam ipsam tabulam uersantem uidisset: egoqüe dixisse, haereditario tibi iure illam deberi: non multò pòst is mihi significauit, munuscum id (si tamen sic appellandum est) humanitati tuae, meiqüe studio, non fore ingratum: relegi totum opusculum, et emendaui, ut potui: et, propter argumenti similitudinem, libellum Hermiae, nescio cuius, erudit certè et diserti hominis; Graecolatinum adieci, cum explicatione mea. Quibus à typographo (si quem fortè nactus fueris, qui uelit imprimere: uel potius, si tu eos non opprimendos iudicaris) addi uelim propter argumenti similitudinem, Desiderij Iacotij sciptum, è Cicerone collectum, de doctrina philosophorum. Haec enim opuscula (nisi fallor) et doctos

eorum, quae olim legerunt, recordantes, delectabunt, et studiosos multis de rebus diligentius ut cogitent, admonebunt. Etsi autem non ignoro, Momos fore complures, qui me et arrogantiae et temeritatis damnatur sint: qui de tam uarijs opinionibus pronunciare non dubitarim: tamen illos scire uolo, me eosdem eodem crimenem condemnaturum. Qui enim magis illis de me sententiam ferre licet, quam mihi de alijs? Annum ago aetatis secundum et sexagesimum: et quanquam Musas parum propicias et gratas habui (quarum natura fui amantissimus) nec uel pueru uel adolescenti satis commoda et iusta contigit institutio. (Nam ab anno aetatis 15, nunc aulicam, nunc scholasticam seruitutem seruio, uix unius atque alterius anni libertate usus: qui et ipsi tum morbis, tum alijs incommodis interpellati fuerunt) nunquam tamen à studijs optimarum artium recessi: et sitim legendi clarissimos quosque et Graecos et Latinos, in omni disciplinarum genere, autores, nocturno tempore restinxi (id quod Bibliotheca olim mea, nunc Lauingani gymnasii, testari potest: quam binae quadrigae uix cuperunt) non magno fortasse ualetudinis commodo: sed non sine doctrinæ aliqua accessione: haudquaquam tamen tanta, quantam, si diutius uiuis fuisse usus præceptoribus, parare licuisset. Nec tamen hi quoque (sed extra scholas) mihi defuerunt. Nam inter alias complures fortunæ aduersationes, hoc tamen boni contigit, ut magnorum uirorum consuetudine subinde uterer. Vixi cum celecerrimis Theologis, Iurisconsultis, Medicis, Philosophis, hominib[us] politicis, proceribus, aulicis: eorumq[ue] sententias plurimis de rebus mandaui memoriae. Et quia iuuentus mea uarijs mutationibus obnoxia fuit: et tandem hoc in loco demum, sub annum aetatis trigesimum quintum, constitit: in crebris itineribus, quae pleraque pedes confeci, et Centaurorum, et opificum, et militum, et nautarum, et rusticorum mores atque opinines accuratè obseruaui. Quibus rebus si nihil iudicij acquisiui: me omnium mortalium infelicissimum quis non iudicet? Nam ingenium quidem meum, quām sit tenue, non ignoro: de quo tamen uiri docti, ab ineunte aetate mea, nescio quid augurati sunt. Quos utinam expectatio sua non febellisset: neque fortasse febellit penitus. Sunt in promptu lucubrations meae complures: eaeq[ue] eiusmodi, ut siglinam non ab urceolis, sed à dolijis, Isocrate et Demosthene, fuerim auspicatus. His alij successere magnitudine partim pares, partim non multò minores: Byzantina historia, et Suidae historica (etsi mendosè admodum edita) quorum patroni, absumpto patrimoniolo, peculium meum constituerunt: Epictetus item, commentarioli Ciceoniani, Gnomologia Isocratica et Demosthenica: ut caetera taceram, quibus alij gloriaturi essent, cum ea ego ne commemoranda quidem existimem. Neque enim in mustaceo laureolam quaero. Quae omnia si non ita elaborata sunt, ut decuit: primis præsertim editionib[us] (*συγγνώμη δὲ πρωτοπείρω*) ea tamen lima accessit postea: ut (ni arrogans esset) dicere aliquis illud posset, quod Apelli tribuitur: μωμήσεται τις ράον ἢ μιμήσεται. Neque enim uidi hactenus luculentiorem uel Demosthenis, uel Isocratis, uel Epicteti (Nam hi autores plurimum cerae absumpserunt) interpretationem: quamuis iandiu nescio qui montes parturierint. Sed ut ad institutum redeam: illud etiam impij quidam philosophastri, et in Melanchthonem et in me reprehendunt, quòd sacra profanis miscuerimus: quasi uerò, sine censura Theologiae, philosophia quicquam aliud sit, quām prodigiosarum opinionum irremeabilis, etiam Ariadnae filo adhibito, Labyrinthus? aut quicquam firma fide saluaq[ue] conscientia teneri possit, quod à sacrarum literarum euidenti autoritate abhorreat? Erunt etiam, qui non omnia esse à me exposita querantur. Ego uerò licere et mihi, et cuius alteri, de obscuris sententijs et opinionibus ἐπέχειν καὶ διασκέπτεσθαι: eoque magis, quòd quaedam ignorare inter Grammatici uirtutes numerat Quintilianus. Caeterū censores isti, si et ingenij et doctrina tantum omnibus antecellunt: debebant ea, quae nos fugerunt aut fefellerunt, non exagitare (si boni uiri essent) sed emendare et completere. Alij dicent, itáne Vuolfius à suis illis dolijis ad urceolos, hoc est, ab equis ad asinos? Quos ego sanè asinos Antronios existimo, si precia librorum non doctrina, sed numero foliorum metiantur, eisq[ue] hoc disticho responsum uolo:

Corporea de molo bouem censete: libellos
Commendat breuitas ingeniosa magis.

Atque adeò, si, uires atque alacritas corporis, exacta aetate, minuuntur, ita etiam ingenij aliquid decedit: senilia scripta iuuenilibus aliquantò infirmiora esse, quis humanae conditionis memor, non uenia dignum id esse censeat? Et tamen uenulas hasce ex eodem ingenij fonticulo ductas esse, apparebit opinor. Sed neglectis cauillatoribus, ad institutum redeo. Quia cum tabula philosophica etiam scholasticum προγύμνασμα quoddam deprehendi, in aliquot Ciceronis sententijs: id quoque relegere eò minus sum granatus: quòd recordor, cùm discipulis, tum magistris nonnullis eam docendi methodum et probatam fuisse et utilem. Asciiuit autem illud sibi comitem Alphabetum morale Gregorij Nazanzeni: non pueris modò edificendum, sed uiris etiam et senibus quotidiè repetendum. Quae (si uidebitur) Iacotio subijcienda curabis. Libelli hi, mi affinis, tuni sunt, qualemque uoluntatis erga te meae pignus et monimentum: quando in satis non fuit (mei certè arbitrij non fuit) ut ab amplissimo senatu uestro ad Altorpianum gymnasium regendum, non aspernandis conditionibus, uocatus, fratris et tua consuetudine, propter locorum uicinitatem, saepius frui possem. Mitto etiam uitam parentis tui, ab ipso descriptam: Addidisse libenter Constantiae querimoniam, cygneam omnino cantionem: qua ego cum commiseratione quadam non mediocriter sum delectatus: nec offensum iri quenquam existimaui, modestissima praesertim, senis patriae amantissimi. Quis enim iusto dolori non daret ueniam? Et historica narratio dissimulare non sinit ea, quae luce meridiana clariora: et lippis (quod aiunt) et tonsorib[us] nota sunt. Sed et prudentissimi cuiusdam uiri monitu, et exemplis recentibus admonitus securitati nostrae potius, quàm defuncti gloriae consulendum existimaui.

Qui quantum praestare potuisset, si famae quàm scholae et rei familiari consulere maluisset: una illa ratione satis demonstrauit. Caetera, te autore, publicè legi: à pietate et existimatione tua non erit alienum. Vnum admonendum restat, me Morelij et Chytraei tabulam, propter turbatam successionum seriem utranque minus attentis obscuram, et ob comlicandi et explicandi incommoditatem, ordine descriptam, mittere, unà adiuncta utraque, uti impressae sunt, ut uel seorsim excudantur, uel libellis inserantur: pro ut prudentiae tuae, et typographo commodum uidebitur. Vale cum uxore et liberis iucundissimis: quos unà tecum Deus tueatur incolumes et florentes: Augustae uindelicorum: idibus Ianuarij. Anno à salutifero uirginis partu. M. D. LXXVIII.